

Filosofie en causaliteit (code: 0FC11)

Collegereeks 2010-2011: semester B, kwartielen 3+4

Collegeplanning (met enig voorbehoud)

Docent : prof.dr. Palmyre Oomen

E-mail: p.oomen AT ru.nl

College 1 (1 februari '11)

Algemene inleiding op 'wijsbegeerte' en op het thema 'causaliteit'

De voorproefje van de hedendaagse discussie

Een vooruitblik op **Aristoteles'** visie op vier soorten 'oorzaken' + lezing enkele tekstfragmenten

College 2 (8 februari '11)

De **presocraten** (6e en 5e eeuw v.C.)

Socrates (470-399 v.C.) en **Plato** (428- ca.348 v.C.)

Tekstlezing Plato

College 3 (15 februari '11)

Aristoteles (384-322 v.C.): over oorzakelijkheid en eerste beweging

Tekstlezing Aristoteles

College 4 (22 februari '11)

Thomas van Aquino (1225-1274): Zijnsoorzaak. Eerste en tweede oorzakelijkheid.

Tekstlezing Thomas van Aquino

College 5 (1 maart '11)

Kritiek op scholastiek en overgang naar **nominalisme**: o.a. Johannes **Duns Scotus** (1266?-1308) en Willem van **Ockham** (ca.1285-1349?): *verdwijnen van de doel-oorzaak*

Atomistische omslag (**Galilei** (1564-1642)): *verdwijnen van het materie-vorm-denkschema, en daarmee *verdwijnen van vorm-oorzaak**.

René **Descartes** (1596-1650): *verandering van materiebegrip / twee soorten substanties (materie en geest)*.

College 6 (15 maart '11)

Casus 1: Gevolgen van verdwijnen van o.m. vormoorzaak voor de het denken over de mind-body relatie en de God-wereld relatie.

Oorzakelijkheidsopvattingen van **rationalisten**: Descartes, Spinoza (1632-1677), Leibniz (1646-1716).

College 7 (22 maart '11)

Oorzakelijkheidsopvattingen van **empiristen**: Locke (1632-1704), Berkeley (1685-1743), Hume (1711-1776).

College 8 (29 maart '11)

David **Hume** (1711-1776): kenproblemen t.a.v. de overgebleven werkoorzaak

Tekstlezing Hume

College 9 (19 april '11)

Immanuel **Kant** (1724-1804): poging de zekere kennis m.b.t. causaliteit te herstellen

Tekstlezing Kant

College 10 (26 april '11)

Hume en Kant vergeleken (tekst Pratt – 109f)

Markante veranderingen in het causaliteitsconcept in de zeventiende en achttiende eeuw (tekst Hulswit – 114f)).

College 11 (3 mei '11)

Alfred North **Whitehead** (1861-1947) (gebeurtenis-filosofie): werk- én doelloorzakelijkheid
Tekstlezing van/over Whitehead

College 12 (10 mei '11)

Hedendaags causaliteitsdebat: de véle kwesties mbt werkoorzakelijkheid
Bespreking encyclopedieartikel (David Sanford)

College 13 (17 mei '11)

Casus 2: de kwestie van teleologische argumentaties in de biologie/evolutie (tekst E. Mayr – 140f).
Doelgericht, toevallig en wetmatig // doelmatig, doelgericht, doelbewust .... een warwinkel van concepten

College 14 (24 mei '11)

Wat maakt de **standaard causaliteitsvisie problematisch** (tekst van Hulswit – 130f)? Andere perspectieven.

College 15 (31 mei '11)

Casus 3: Welke vormen van oorzakelijkheid spelen een rol in de ingenieurspraktijk?
Markante en verborgen wijzigingen in het denken over materie, werk-, vorm- en doelloorzaak.
Vragen-uur

7 juni '11: reserve collegedatum

[zie volgende bladzijden voor inhoudsopgave van de reader]

Inhoudsopgave

Algemene inleiding op college: Wat is filosofie?	4
<u>Griekse oudheid</u>	
Presocratische filosofen + bloeiperiode (Socrates, Plato, Aristoteles)	6
Plato: <i>De Staat</i> , VII (Allegorie van de grot)	10
schema	15
Aristoteles: <i>Physics</i> (fragmenten)	16
Aristoteles: <i>Metaphysics</i> (fragment)	19
Aristoteles: <i>Metaphysica Alpha</i>	20
The Four Causes [M. Cohen]	33
<u>Middeleeuwen</u>	
Thomas van Aquino: <i>Summa Theologiae</i>	38
schema	42
Thomas van Aquino [B. Delfgaauw]	43
Thomas Aquinas [M. Hulswit]	46
Willem van Ockham / nominalisme [E.J. Dijksterhuis]	47
Natuurdoelen / God / nominalisme [R. Spaemann & R. Löw]	52
<u>Moderne tijd</u>	
Causaliteitsideeën in 17e en 18e eeuw:	
Galileï, Descartes, Spinoza, Leibniz, Newton, Locke, Berkeley, Hume, Kant	54
Schema: realisme-idealisme / realisme-nominalisme / rationalisme-empirisme	57
Primaire en secundaire kwaliteiten	58
Descartes, Spinoza, Leibniz, Locke, Newton, Hume, Kant [M. Hulswit]	59
David Hume: <i>An Inquiry Concerning Human Understanding</i>	65
Immanuel Kant [M. den Oudsten]	85
Immanuel Kant [NRC - Winkler Prins Encyclopedie]	87
schema bij KrV	92
Immanuel Kant: 'Tweede Analogie' uit: <i>Kritiek van de zuivere rede</i>	93
Causality – two broad approaches: Hume and Kant [V. Pratt]	109
Important changes in the meaning of cause [M. Hulswit]	114
<u>Twintigste eeuw – gebeurtenis causaliteit</u>	
Alfred N. Whitehead [A.D. Irvine - Stanford Encyclopedia of Philosophy]	116
Alfred N. Whitehead: over causaliteit (fragmenten)	118
Alfred N. Whitehead: <i>Nature and Life</i>	120

Hedendaags causaliteitsdebat

Causation [D. Sanford - A Companion to Metaphysics]	122
Causality / material conditional / indicative conditional [Wikipedia]	127
Causality and Causation: The Inadequacy of the Received View [M. Hulswit]	130

Drie casus

- materie-vorm wordt materie-geest [N. Murphy], [P. Oomen]	138
- teleologische argumentaties in de biologie [E. Mayr]	140
- wat maakt een ingenieur? [A. Meijers]	150

Boekenlijst	154
-------------	-----

Chronologische tabel [R. Solomon & K. Higgens]	156
--	-----

Collegeplanning '10-'11	158
-------------------------	-----

Informatie Stichting <i>Thomas More</i>	160
---	-----